

DOMAČI - PRIJATELJ.

LETNIK VI.

PRAGI, 1. FEBRUVARJA 1909.

STEV. 2.

SONJA:

ZIMSKI VEČERI.

Tovarišice v mestu se ji smejejo. — Ej daleč si, čisto Bogu za hrbtom! — pravijo, kadar stopi prednje. In vrsta kritikujočih pogledov ji obsodi staromodni klobuk na smrt, zaničljivo ošine obleko predlanskega kroja in zavrže takisto brez pardona nerodne široke čevlje.

— Kaj te pravzaprav drži v tistih zapuščenih krajih? — jo izprašujejo.

Lina jim ne ve odgovora.

O, kadar ozelene breze, kadar se oglasijo po dragah slavci, kadar ožive vinski bregovi, nikamor si ne želi takrat. Ali zima je dolga in žalostna. Nič dneva, nič solnca, sam večer. Lina se boji teh večerov. Neskončno dolgi so, pusti in monotoni.

Ura je štiri in Lina je prišla domov. Sede k oknu, da bi čitala, ali že je mrak. Prezgodaj je še, da bi prižgala svetilko. Linina plača je majhna in treba je štediti tudi pri luči. Skoro mehansko se napoti Lina na zofo. Široka, staromodna rožasta zofo. Izprosila si jo je bila doma, ko je šla na službo. Toliko spominov se naslanja na ta polrazpali kos pohištva. Zato jo ljubi Lina prav tako kotnone vesele in žalostne spomine, ki so navezani nanjo. Nasloni se, prekriža roke pod glavo in misli odputujejo.

Ura hije pet in Lina se vzdrami. Točno ob tej uri je prihajala lani vsak večer tovarišica Olga. Natančno se spominja: Ura pet in vrata so se odprla. — Joj, ali je toplo tukaj! — bi vzkliknila Olga. Lina se še ni dobro ozrla po nji in že je bila na peči.

Vsak večer se ozira Lina na široko zeleno kmetiško peč, ali nikogar ni zdaj gori.

Mrak raste. Nejasne, fantastične so videti konture pobištva in na stevi se pojavljajo refleksi luči iz nasprotne hiše. Lini prihaja na misel, kako sta lani s tovarišico molčali po celo uro.

— Zini vendar eno! — bi se razjezila na peči Olga.

— Ne vem nič!

— O čem razmišljaš?

— O ničemor. In ti?

— Prav tako.

No dobro sta znali obe, da to ni istina. Bogve, kje so romale njijne misli! No, ne dale bi se izraziti z besedami. In če bi jih povedali druga drugi, bi bile tiste misle zdajci bedaste in smešne.

— Oh, zdaj bi govorila, toliko bi imela povedati! — si misli Lina. — Ali nikogar ni na peči . . .

Z nasprotne hiše se čuje klavir. Boječe, nesigurno prihajajo glasovi iz razglašenega instrumenta. Stara obrabljena pesem o „izgubljeni sreči“. Tupatam se začuje vmes ženski glas, slaboten, boječ in nesiguren kot akordi starega klavirja. Poštarjeva Mimica poje. Na pamet jo zna, to pesem in bogve, čemu ima note pred seboj. Urno skačejo drobni prsti po instrumentu in oči sanjajo . . . O lepem mladem učitelju, ki je nekoč večer za večerom stal tu poleg nje in jo spremljal na gosli. — „Poljuboval bi stopenj Tvojih sled . . .“ je pel s toplim, mehkim glasom. In ona je zaprla oči. Čutila je vroči pogled, ki je iskal njenih oči, objela jo je sladka, opojna utrujenost in roke so ji zdrsnile v naročje . . . — Zakaj sta pa nehala? — je vprašal oče, ki je čital pri peči . . .

Minila so leta in bogvedi, kje je tisti učitelj. Klavir se je v tem razglasil in Mimici so se napravile okrog oči majhne in diskretne gube.

In tiho je v sobi ob večerih.

Redkokdaj zaigra Mimica na klavir: dve, tri pesmi, potem sede k peči in plete. Oče pa sedi za mizo in čita novine.

Včasih imajo na večer družbo. Trgovec in vpokojeni učitelj prihajata na tarok. Po cele večere presede ob kartah. Razgovarjajo se redkokdaj. O čem tudi. Tako monotona je sedajnost, ni da bi govoril o njej. Malokdaj se spominjajo mladosti. Govore o njej v suhoparnih lakonskih stavkih, kot se spominja človek koketne, nezveste ljubice. Hladen, ravnodušen izraz na licu, samo oči zasanjajo na trenutek. Izgovoril je na priliko nekdo v družbi besedo: optimist. Takoj bi se oglasil učitelj: — Optimisti, idealisti, to so sami tepci. Tudi jaz sem bil nekoč tak tepec. Pomislite ljudje božji: brez krajcarja v žepu sem se hotel posvetiti umetnosti. Vleklo me je k operi. Ali sem delal načrte! Pariz. London, Petrograd . . . ves svet naj se prepriča, da ima tudi naša domovina velike umetnike. Pa sem pel, pel in lačni želodec

je sekundiral kot na komando, Ko je bil naposled želodec preinfamno glasan, sem rekel operi adijo. In kakor hitro sem se poslovil od mladostnih idealov, je prišel kruh na mizo. Zakaj ideali in vsakdanji kruh, to se ne ujema gospoda moja! —

Nasmehnil bi se učitelj pri teh besedah hladno in ravnodušno kot bi bil povedal anekdoto o človeku, ki ga ni poznal nikoli. Samo v očeh se zasveti; momentano, komaj vidno. Zahrepenela je pač duša po tisti lepi, bedasti idealov polni mladosti . . .

Tudi Lina je zahajala nekoč dol na tarok. Ali kmalu se ji je zadolgočasilo v tej družbi. Še jače je občutila v nji puščobo monotonega življenja. —

Začulo se je zvonkljanje s ceste. — Pošta bo! — pomisli Lina in skoči k oknu. Ni. Težke kmetiške sani so izginile za oglom in Lina razočarana obstoji pri oknu. Medla svetloba prihaja iz male prodajalne na nasprotni strani in se gubi v gosti megli. Slaboten, bled fant sedi pod malo brlečo svetilko s knjigo v rokah. — Bog vedi, kaj čita? — ugiba Lina ter si predstavlja njegove velike hrepeneče oči, blede ozke, krčevito stisnjene ustnice.

Zopet je zazvonkljalo na cesti, zopet se zdrami Lina. Tako težko čaka, kdaj prisopiha po klancu izmučeno poštno kljuse. Vsak večer dobiva Lina časopise, redkokdaj pismo. Včasih ji piše prijateljica, vesela razposajena študentka iz Curiha. Takrat je za Lino praznik. Zelo dolgo je pismo in interesantno. — Stanujem z Rusinjo, — piše prijateljica — ki je pravi vzor vztrajnosti. Suha, slabotna stvarca, da se človek čudi. odkod jemlje toliko duševno i telesno silo. Eno leto študira, drugo leto služi za guvernanko, da si prihrani denar. Tako je letos že tretje leto na univerzi. Naši gospodinji, stari židovki, vsak dan pomiva posodo in riba ob petkih kuhinjo za 12 frankov mesečno. — Kaj si ne bi raje poiskali instrukcij. Nastja Vladimirovna? — jo vprašam včasih. — Pustite me! — bi se nasmehnila Rusinja — letos imam ferije.

Pomisli, Rusinja mi je pobegnila! — je pisala zadnjič študentka. — Tri dni sem jo iskala, dokler je nisem našla četrti dan pri mladem jetičnem Poljaku. Še sanjalo se mi ni, da ima kakšno ljubezen. — Tako, tako . . . — sem se potela pošaliti, ko sem jo zagledala sredi sobe z metlo v roki. Ali imela je objokane oči in šala mi je zastala v grlu. — Vidite, moj prijatelj me potrebuje! — je rekla Nastja jednostavno . . .

Dolga so studentkina pisma in polka kipečega življenja. Piše o dogodkih na univerzi, o genijalni mladi docentki, kako je trumoma hodijo poslušat škodoželjni antifeministi, o interesantnih polemikah, bogve o čem vsem! Ali nazadnje v vsakem pismu napravi Lini kratko lekcijo: Ne zavidaj mi mojega življenja in ne bodi taka pesimistka, Lina! Praviš da živim intenzivneje od Tebe! Kdo ve! — Košček lepe prirode, par pametnih knjih

in nekaj ur koristnega dela na dan: kaj češ lepšega življenja! Ali se ne spominjaš več časov, Lina, ko ti je znala soba z lepim razgledom očarati tako, da si pozabila na vse drugo! Po cele ure si utegnila presloneti ob oknu in jaz sem se ti čudila, s kakšnim užitkom so objemale tvoje oči tisti slikoviti košček prirode, ki se ga je videlo iz tvojega okna. Kaj je vse to že tako daleč za teboj, Lina?

Lahko je pisati, si misli Lina in se nasmehne žalostno. Šest dolgih monotonih zim je preživela v tej vasi, bogve koliko prečutih noči? Joj, kako je kričala mlada njena duša po izpremembi, po kakršnikoli izpremembi. Ali glej, dan je ostal podoben dnevu, leno se je pomikalo življenje po starem izvoženem tiru in Lina se je postarala na duši in na telesu . . .

Včasih se oglasi Lini znanec iz Pariza, mlad nadarjen fant. Ali ta piše vedno kratko, par vrstic na dopisnici. Malo domišljavosti gleda iz njegovega lakonskega sloga.

— Včeraj sem pokopal zadnje ostanke Tolstega, — bi pisal. — Bogved, kdo je temu kriv! Morda Nietzsche, morda Pariz, morda moja ljubica Lizeta.

Joj, kakšen Tolstojanec je bil, ko se ji je bil predstavil pred tremi leti! — Ali ste izvolili čitati Tolstega? — še zdaj ga čuje, kako jo je vprašal z zvenečim deklinškim glasom. Kakšen otrok je bil še takrat! Velik, trmast, malo domišljav ali zelo ukaželjen otrok. Bože moj, kaj mu je vse takrat rogovililo po glavi! Snoval je nove filozofske sisteme ter z mladeniško predrznostjo izvajal v duhu velikanske socialne reforme. — Bogve kakšen blaziranec se vrne iz Pariza! — si misli Lina — uničen na duši in na telesu. Razjokala bi se za tisto lepo, nepokvarjeno dušo, za tisto krepko cvetoče zdravje. —

To so Linini prazniki. Ali redki so, komaj na dva meseca eden. Drugače pa večer suhoparen delavnik, tisti delavnik, ko te po trudopolnem avtomatskem delu zdajci iznenadi vprašanje: Kakšno kvalifikacijo zasluži tvoje delo v interesu človeškega napredka?

Lina se boji tega vprašanja. Nima več poguma za jasen pošten odgovor. Nima več poguma, da bi stopila s stare gladke ceste na samotni trnjevi pot. In morda tudi nima več moči. Vsa njena energija se je izgubila v žalostnem dninarskem poslu in zdaj stoji tu praznih rok in prazne duše . . .

ZOFKA KVEDER JELOVŠEK:

ČEVELJČKI.

S pomnjam se majhnih bosenskih opank, ki jih je nosila Vladoša neko poletje. Kupila sem jih na sejmu, na onem velikem in bučnem zagrebškem sejmu, ki je tako originalen in zanimiv. Lepe slavonske lepoticke se sprehajajo v svojih pestrih, prekrasnih, z zlatom vezenih oblekah med šatorji, plemeniti Turopoljci z visokimi škornji se bahato postavljajo okrog neštevilnih vinotočev. Ciganje dirjajo po cesti s svojimi konji gor in dol: vmes drdrajo gosposke kočije z lokaji na boku. Prah se vzdiguje, prelepi, iskri žrebci rezgetajo, ob cesti pa stoje aristokratski kupci med cigani in kmeti. V ograji stoji par sto rogatih bikov, impozantni, kakor iz železa uliti in dalje se drenja nepregledno polje volov, krav in ovac. Na tratini se peko ob ognjih jagnjeta, prešički in pečenice. Peki prodajajo kruh in kolače. A pod šatorji se pleše. Šestinski fantje, s svojimi okroglimi, majhnimi klobučki udarjajo na tamburice, okoli njih plešejo kolo. In tu in tam, povsod je veselje, glazba, smeh. Črni srbski ciganje, oblečeni po mestno igrajo na goslih in pojo stare veselo-žalostne narodne pesmi. Igrajo mamljivo in sladko. Tesno je okrog njih, strune drhte, oči se vžgejo in kri je vroča, veselo, drhteče zakipi po žilah. Pred komedijami cinkajo zvonci, ameriške pihalke se zibljejo gor in dol, sto harmonik poje, tisoč glasov se topi v en sam opojen, razburljiv šum.

Malo dalje od glavne ceste stoje ob stranski poti šatorji bosenskih kavarnarjev. Sedeš na leseno klop za ozko mizo in že stoji fildžan znamenite turške kave pred teboj. Sam stari Mehmed ga je postavil pred te. Mlad fant, sloki, v bokih tako prelepo vitki Hamdija tolče v možnarju kavo, po starem turškem običaju a Ibrim kuha na žerjavici svežo črno pijačo za nove goste. Samo en var in še gosta se toči duhteča kava v majhne fildžane, ki niso mnogo večji od naprstnika.

Ob stranh vise bosenske večkrat čudovito umetniško tkane preproge a po njih so razgrnjene razne zapeljive orientalske drobnarije. Kakor pajkova mreža tako tenki in prozorni šali, izvezeni ob robih z arabskimi prislovcami in polumescem, pasovi iz belega suknja z zlatom obšiti, pisane torbice, srebrne, filagransko izdelane igle in sponse, bakreni, pocinjeni podstavki, v ktere so vpraskani lepi, orientalski ornamenti, doze iz medi,

emajlirane z rdečimi, modrimi in zelenimi barvami, baršunasti, špičasti pantofli in pisane otroške opankice.

„Mama kupi mi take opankice,“ je prosila Vladoša.

„Koliko stoji?“ vprašam flegmatičnega Mehmeda opasanega s širokim svilenim šalom.

„Šestdeset,“ pravi.

„To je odviše.“

„E, kad ti je odviše a ti nemoj kupiti, lijepa gospo,“ od govori Mehmed in obesi opankice nazaj na klin.

Mehmed je od stare korenike. On ne barata, ne preceni ali zato tudi krajcarja ne odneha. Bosenski mohamedanski trgovci so zaradi svoje poštenosti na glasu in Mehmed je ogorčen nad svojimi mlajšimi tovariši, ki po vzoru nevernikov z raznimi zvijačami kvarijo dobro ime pripadnikov preroka Mohameda.

Kupila sem opankice za šestdeset krajcarjev, kakor jih je cenil Mehmed in Vladoša jih je obula še tisti dan.

Ali opankice nišo imele sreče, utonile so v Savi in skoro bi bila tudi Vladoša utonila ž njimi.

Hodila je Vlada vsak dan z babico k Savinem kopališču kopat se. Daleč je to. Skoro pol ure se voziš po tramvaju po dolgi, dolgi Savski cesti. Počasi se maje konjski tramvaj naprej, počaka pred železniško progo, ki dvakrat striže cesto in nadolgočasiš se včasih do sita. Hiše ob cesti se vse bolj manjšajo, prizemne bajtice stoje med majhnimi enonadstropnicami zagrebških obrtnikov. Par pekov je tu, par mesarjev, čevljarjev polno in opankarjev. Senčnati kostanji stoje doli ob pešpoti, potem se zaredajo visoke topole in daleč se odpre pred teboj ravno savsko polje. Zadaj je Zagreb in nad njim se vzdigajo vinogradi z belimi vilami vse višje in višje a na obzorju sloni široka zagrebška gora s svojim raztegnjenim temenom in neštetimi hribi.

Velikanski prah leži na cesti, ciganske lojtrnice ga vzdignejo, ali kmečki koleselj, ki hiti iz trga proti domači vasi. Mlada kmetica goni svinjo pred seboj na prodajo v mesto, tam pa visok kmet nosi na hrbtu razno robo, ki si jo je nakupil v mestu. Do poldne hiti tod vse polno deklet sem ter tja. V okroglih jerbasih nosijo na glavi v mesto pridelke okoliških kmetij.

Pri mitnici obstoji tramvaj, vse poskače z voza in pohiti k Savi, ki se je široko razlila pod cesto in pod širokim mostom. Premodro južno nebo se je razpelo nad savskim poljem, vse barve gore v živem solncu. Beli pesek na produ robi zeleno savsko vodo, zrak je čist in vroč. Po bliskovo dere voda okoli kopališča. Čez zibajoč most zbežiš čez vodo h kabinam, ki so polne smehu in ščebetanja. Z veselimi klici se preoblačijo gospodične in gospe, v bazenu se love otroci a zunaj skačejo večče plavalke s porednim cikom v vodo, ki jih močna in de-roča nosi do konca kopališča, kjer se zagrabijo za debele vrvi in vse mokre, bliskajoče v solncu od vode splezajo zopet

na brvi in stečejo po debeli preprogi nazaj gori, kjer se iz nova in vedno iznova mečejo v objem bistrim savskim valovom.

Vladoša se ne boji vode, nikakor ne. Komaj je slečena že leti k vrvi, ki je čez sredo prepeta čez bazen, švigne ob vrvi v vodo in se potegne po vrvi do sredine, kjer jo deroča voda drži kvišku, kakor bi ležala na mehki blazini. Voda je tam globoka, naši Vladoši vsaj dve pedi nad glavo, če bi stala. Ali stati je nemogoče in vrv je močna. Če bi upešale roke, bi jo že ulovile gospe, ki se s smehom in šaleč kopljejo na koncu bazena. Sava je vesela voda in neizmerno živa. Kako skače, žubori dere in šumi. Vso mladost prebudi v krvi in z neizrečenim užitkom se boriš z njenimi prelestnimi valovi. Vso življensko radost občutiš v ti igrajoči in nemirni vodi in vse veselje, da si zdrav in čil, dovolj močan na veselo borbo ž njo.

Ali tudi nevarna je. Oh, neusmiljena in hudobna je. Če te potegne s seboj v vrtince, ne boš nikoli več hodil po sprelepem božjem svetu. Za vse večne čase umolkneš. Čez dva, čez tri dni te vrže voda na prod med samotnimi polji, s strahom najdejo tvoje ostanke in tvoj pogreb je žalostnejši od pogrebov drugih ljudi.

Tako je izginil lani mlad darovit in lep mladenič. Naučil se je plavati in prvikrat mu je dovolil učitelj plavanja, da skoči ven v prosto reko brez vrvi in pasu. Edinec je bil ta mladenič. Oče in mati sta se pripeljala, da vidita, kako bo plaval. Postavila sta se na brv. Tudi znanci so prišli in teta Liza. Po kabinih je ozvanjal smeh. In priteklo je kakšnih šest, osem dolgih in vitkih mladeničev na brv. Med njimi je stal Mile največji in najsličnejši od vseh. Maturant je bil, pod nosom so se temnile prve mladeniške brčice.

„Mile, ali se ne bojiš? Ali znaš?“ je vprašala mati v hipnem strahu in morda v prvi težki slutnji.

„Ali nisi prevroč?“ je spraševal oče in pristopil k sinu.

„Ni, ni!“ so zatrjevali tovariši. „Pred pol ure smo prišli sem, ohladili smo se pošteno.“

Plavski mojster je pristopil, bakreno ožgan v lice od južnega solnca, krepek in elastičen, kakor šiba.

„Ena, dve, tri!“ je zakričal Mile in skočil na glavo v deročo svetlozeleno vodo.

Gorak veter je zapihljal od polja sem, čez železnični most, kakšnih dvesto metrov odtod je zaropotal brzovlak. Snežnobel je bil njegov dim in pisk se je veselo razlegel čez cvetočo in bujno ravan.

Lahno se je tresla brv, kjer so stali gledalci. Voda je brizgnila visoko v vis, ko je skočil Mile v njo in poškopila je mater in teto Lizo po laseh. Veselo so stali v solncu, teta je odprla rdeč solnčnik.

Šumeč je drla voda v daljavo, spreminjala se je in svetila v solncu. Hitri valovi so se podili, prihajali in izginjali, da je jemalo vid.

Oh, krasen dan! Visoko je stalo solnce na jasnem temno-modrem nebu in vsa velika savska ravan je dišala sveže in opojno.

Zdaj, zdaj se bo prikazal Mile na valovih, zasmeljal se bo in z razposajenim cikom bo skočil na dolnjem koncu na brv.

Par trenutkov je minilo, polnih letne lepote in sladke, mlade svežine.

Ali že se je pokazala groza v očeh, smeh je izginil iz lic in strah, trepetajoč strah je stisnil srca teh ljudi.

Zastonj gledajo na svetlozeleno, živahno reko. Nič se ne prikaže na bliskajoči vodi.

„Mile!“ je zašepetala mati. Zakričati je hotela, da bi se razlegnilo po zeleni planoti, da bi odjeknilo do nebes. „Mile! Mile!“ Samo sašepetala je in usta so obmolknila, bleda, odprta, zategnjena, da so se zasvetili zobje v čudnim in strašnem nasmehu.

Že je strgal plavski mojster lehno obleko raz sebe, že so popluskali trije, štirje plavci v šumečo vodo.

Oče je hotel skočiti v vodo, oblečen, kakor je bil, ali moči so ga izdale, opotekel se je in nek usmiljen študent, ga je odvelkel h kabinam na klop. Niso se maknile oči od šumeče in deroče vode. Oh, kdaj se bo prikazala mlada, črnolasa glava na valovih?!

Plavski mojster je splezal na brv. Ves iz sebe je bil, brez diha. Krčevito so se vzdigale široka prsa, odprta usta so željno hlatala zrak. Tudi drugi plavači so prišli nazaj praznih rok, rdeči v obraz od potapljanja, do smrti izmučeni in izčrpani od napora. Po brvi so letali ljudje sem ter tja. Par jih je poskakalo v rešilni čoln in veslali so proti železniškemu mostu k vrtincem.

Mati je še vedno stala ob kraji brvi, prijela se je za leseno ograjo. „Rešite ga!“ je šepetala, „rešite ga!“ Mislila je, da kriči, da bo priklicala vse ljudi na pomoč, kar jih obseva to božje solnce. Ali samo šepetala je. Po smrtno pobledelih licih so kapale solze. Polzele so počasi in svetile so se na solncu ali ona ni vedela, da joka.

Na novo so poskakali plavači v vodo, na novo so se potapljali.

Zastonj, zastonj!

Za vselej se je utopil vesel, smeječ obraz v Savinih valovih in še le čez dva dni so našli mrtveca med vrbami, daleč doli v Savinem ovinku. Strašen in tuj je bil ta mrtvec, nepodoben živahnemu in lepemu Miletu. Niso ga pokazali materi in oče je kakor iz uma upil v mrtvašnici: „Saj to ni Mile, to ni on! Ves drugačen je, izpremenjen in grozen. Ven me peljite! Moj Mile je bil lep, rdeč je bil v lice in oči njegove so bile polne veselja in svetlobe.“ Odpeljali so ga od mladega mrliča, ki je bil tako

resen, ki je imel strašne steklene oči in čegar obraz je bil zelenkasto bled.

Taka je Sava: Kakor razposajen otrok je, nedolžna, vesela in kakor krvoločan ropar, potuhnjena in neusmiljena.

Na velikem širokem čolnu so krcali štirje delavci droben pesek iz vode. Za gosposka pota je ta pesek, da se posujejo stezice ž njim, ki vodijo po prelepih vrtih med tratami in cveticami. Gosposki čeveljčki hodijo po njem, gosposki čeveljčki mladih in dražestnih gospodičen.

Ti štirje delavci so bili doma iz sosednje vasi, ki se začnja takoj tam na produ. Majhne hišice so imeli doma in v hišicah ženo in otroke. Mladi so še vsi štirje, gibčni in vesele volje. Pa pojo, skačejo in se šalijo. Zdaj veslajo na drugo stran proti mestu. Poln in težak je čoln s težavo so ga spravili preko toka. Zdaj so že ob drugem kraju na temnozeleni mirni vodi, ki je gladka, kakor zrcalo. Mrtvo mesto je to in le počasi leze reka čez ta kraj. Tiha je, molčeča, brez valov in brez šuma.

Najmlajši od njih pusti veslo, skloni se nad vodo, zagrabi prgišče vode in šuk! prijatelju v lice. Glasen smeh zavriska čez vodo. Še enkrat se skloni oni prvi nad vodo in kdo ve kaj se je zgodilo, ali se je čoln zamajal, kali.

Že je zdrknil mladi mož v temnozeleno dno.

Priskočili so na pomoč. Še enkrat ga je zanihala voda kvišku. Tovariš ga je zagrabil. Neka železna roka se je v smrt-nem strahu zagrabila vanj in že je tudi on pod vodo. Še vzdihnil ni. Voda se je strnila nad njima, temnozeleno in slepa. Par mehurjev se je prihazalo na gladini in družega nič. Zastonj so prišli na pomoč od kopališča sem, zastonj so se potapljali. Čez sedem dni še le ju je vrgla voda daleč doli za tretjo vasjo na prod.

Oh, kolikih povesti konec je Sava! Mlada, petnajstletna plavalaska se je bila v gledišču zaljubila v lepega igralca s črnimi romantičnimi očmi. Umetnik ni bil poseben ali lep je bil, kakor mlad poganski bog. Dekletce je mislilo nanj in iz neumnosti je šlo na most, ko je izvedelo, da se je zaročil z bogato in impozantno vdovo. Na most je šlo in skočilo je doli v reko, ki je radovoljno ugasnila to vroče otroško srce. Škoda njenih zlatih las in njenih premodrih oči!

Iz mesta in iz vasij hodijo sem na most, kadar jih obide žalost in se jim zazdi smrt slajša od življenja.

Sem je prišla stara, občespoštovana in korektna učiteljica, ko je videla, kako prazna in pusta zna biti starost kljub vsej korektnosti. Zelo naobražena je bila, darovita in rekali so da tudi lepa v mladosti. Edina njena žalostna napaka je bila morda ta skrajna korektnost. Nikdar se ni ponašala drugače, kakor se zahteva, da se ponaša inteligentna in dobro vzgojena hči boljših krogov. Niti prevročna, niti premrzla ni bila nikdar; njeno ogorčenje je še vedno odgovarjalo pravilim dobrega društva in njen

smeh je bil smehljaj, kar je kompliment ali kar vseeno ožge srečne trenutke življenja, kakor slana, ki pade na občutljive rože. Nikomu ni storila nič neprijetnega, nikogar ni razžalila, ali tudi ugodnosti ni znala storiti. Vsak je priznal njene dobre lastnosti ali nihče jo ni imel rad, ker ni znala nikomur napraviti sreče in veselja. Korektna je bila vsa dolga pusta leta svojega življenja in samo enkrat se je izneverila temu pravilu svoje bitosti, takrat, ko je obupana stopila na most. Ničesar pomenljivega se ni zgodilo v njeni osodi; ta obup je že dolga leta objemal njeno prazno, tako žalostno prazno srce. Samo enkrat je bila nekorektna, samo enkrat je vzbudila svojim ponašanjem škandal. In to je bil njen zadnji čin na tem svetu.

Tudi mlade kmetice so prišle sem na most, pod katerim je globoko, globoko doli drla peneča, široka in nevarna reka. Mož je odšel v Ameriko, in oglasil se je nov snubec; kazen je pretila grešni ljubezni, pa je prišla vaška lepota sem, da tukaj utopi svoj strah in svoj obup.

Kdo bi vse našteval, vse, ki so prišli iz mesta in iz dežele sem na ta most, odkoder je samo en skok v gotovo in tajinstveno smrt! Kdo bi vse našteval, ki jih je zgrabila voda vesele ali žalostne, pripravljene in nepripravljene in jih je potegnila v svoje globoke, smrtonosne vrtince.

Tudi Vladoša so imeli ti zeleni, drveči valovi že v svoji oblasti.

Prišle ste z babico kopat se, veseli lepo nakinčani. In kdosi-gavedi kako se je zgodilo, da je omahnila Vladoša v vodo, ko se je na poti v kabino nagnila nad brv. Babica jo je hotela pograbiti, stegnila je roke za njo ali že je tudi njo požrla voda in valovi so ju nosili seboj po bliskovo. Nek gospod je skočil za njima, dosegel ju je in prav pred onim malim ovinkom ju je zastavil, kjer se strinjajo vode v besen, peneč tok. Drugi so prileteli, potegnili so vse tri na breg.

Babica in Vladoša nisti bili pri zavesti in morali so ju tretji in buditi, predno sti oprli oči. Vladoši ni bilo kdo ve kaj, malo vode se je napila, ali babica je bila vsa premrta od straha. Vtaknili so obe pri plavčevih v posteljo. Voda jima je odnesla klobuke, babici se je njena lepa frizura, — to je njena majhna slabost, da si lase vedno jako lepo in koketno uredi — popolnoma razmočila in tudi obleka in čevlji so izgledali zelo smešno. Vladoša ni pojmla, kaj se je prav za prav zgodilo in kako veliki nevarnosti ste utekli z babico. Dali so ji piti malo vina in ona se je takoj razveselila. Morda je bilo od pijače, ker jo ni bila vajena. Ali to je res, da se ji je smešno zdelo vse skupaj. Ali ko ste se v fijakerju vozili domov je vzdignila svoje noge kvišku, ki so tičale v velikih, izposojenih čevljih in rekla je z odkritosrčno žalostjo: „Škoda, da mi je Sava sezula opankice. Turek je rekel, da so vezene s pravim zlatom in mama je dala za nje šestdeset krajcarjev. In to je veliko denarja, pravi ona.“

Se vedno sije mesečina. V polusnu prihajajo misti, izginjajo, pestre slike se vrste ena za drugo, neznatne a vendar prijetne, obdane s čarom, ki jih imajo vsi spomini.

Včeraj sem bila pri moji tašči. Pod streho ima sobico napolnjeno z različno staro šaro. Na policah so jabolka in orehi, na peči stoji star, rožast, razbit vrč, pod oknom sloni star divan in v neštevilnih škatuljah, kovčegih in zabojih so spravljene najrazličnejše stvari. Stari klobuki in obleke, porcelanasto posodje, papirji, igrače, vse kar se nabere tekom let, kar človek spravlja, ker sam ne ve kam bi z vsemi temi stvarmi. Zelo rada stikam po teh rečeh. In čudno, vselej najdem kaj, kar se da še porabiti, kar potrebujemo zdaj mi. Spomnim se pregovora naših gospodinj, da „vsaka reč čez sedem let prav pride.“ In nasmejem se ter pravim svoji tašči: „Vedno mi je bilo to spravljanje smešno. Ko sem prvič prišla sem gor, se nisem mogla ubraniti nekega pomilovalnega nasmeha nad tako skrbljivostjo, s katero si nako-pičila stotine in stotine teh drobnarjih po škatuljah in zabojih. A zdaj vidim, da ima tudi to spravljanje svojo dobro stran. Koliko koristnega sem našla že tu. Ali pri tebi naš progovor ne zadostuje, — ne čez sedem, ampak čez štirikrat sedem let pride vsaka reč prav, — to bi moraló biti napisano na vrata tvojega magazina.“

In čudno, kolikokrat sem prevrnila že vse te zaboje in kovčege pa vendar najdem vselej, kadar koli grem zopet gori kaj novega.

Tako sem tudi včeraj prevračala in odmotavala zavitke, s čudnim čustvom pregledovala stare igrače, s katerimi se je igral nekdanj moj mož, škatulje z metulji, ki so bili že vsi na pol sprhneli, električen stroj in omarico s kemikalijemi, s katerimi je delal poskuse, fabriciral rakete, solnca in druge stvari za sijajne ognjostroje, ktere so prirejevali on in njegovi tovariši po zagrebških dvoriščih v veselje, pa tudi strah svojih mater.

Končno sem našla v nekem kotu v moder papir zavite nove otroške čevljičke in neke vrsto škrinjico, kakor si jih vežejo židovi pri svojih molitvah okrog čela.

Vzela sem to doli in vprašala svojo taščo, če ve od kod so te reči.

„Da, da,“ pravi ona. „Spominjam se; pred kakimi desetimi leti našel je to tata nekje na ulici.“

„Zakaj spravljaš to tako dolgo? Zakaj nisi dala čevljičke kakšnemu siromaku?“

„Sama ne vem. V začetku ni bilo prilike a poznejše sem pozabila.“

„Daj jih meni, jih bom jaz dala kakšni siromašni ženski.“

Dala mi jih je. Odšla sem od nje še na trg. In nakupila sem par rož za balkon. Ker je bil četrtek, motalo se je med štanti vse polno dečkov, ki so se ponujali gospem, da nosijo kupljene stvari domov.

Tudi jaz sem najela enega od njih.

Prišla sva v pogovor.

„Ali vas je dosti doma?“

„Petero. Jaz sem najstarejši.“

„Kaj je vaš oče?“

„Zidar je. Ali zdaj je slabo za zidarje. V Zagrebu se ne zasluži nič. Preveč zidarjev je in premalo se zida.“

„Premalo? Saj vedno zidajo, v vsaki ulici skoro in v predmestih delajo vile kar po ducetih.“

„To so vse majhne reči. Malo delavcev je pri takih majhnih škatuljah. Palače, palače, te, če bi se zidale. To kaj zaleže. Naš oče je zdaj v Trstu, tam je dosti zaslužna.“

„Pa pošilja kaj?“

„Pošilja in ne, kakor pride. Vsi zidarji radi pijo. Če bi bil doma bi bilo boljše. Mu mati vzame zaslužek v soboto. Na tujem pa nima nikogar, ki bi se brigal zanj in pazil, da ne bi zapravljaj. Če je doma, nam je lepše. Več denarja je v hiši. Tako pa skoro vse sam potroši.“

„Ali ga imate otroci radi?“

„Imamo. Dober je z nami. Ob nedeljih nas vzame s seboj, če je lepo. V gozd gremo. On ve, kje rasejo šmarnice, kje so gobe, jagode ali maline. Lepo je zunaj. Zjutraj gremo, pa pridemo zvečer domov. Kruha, sira in vina si vzamemo s seboj. Če so jagode, se jih najemo, da je kaj in še domu jih prinesemo. Mati gre drug dan na trg z rožami, gobami in jagodami in včasih dobi cel goldinar za to.“

„Mati je zadovoljna, kaj ne?“

„Kaj ne bi bila. Ampak, če se oče napije je huda. Jako huda je, krega se in kriči. Ampak, če gre dež, kaj naj oče počne? Doma je pusto, grdo stanovanje imamo in tesno, na sprehod se ne more, ko je blato, pa gre kam pit. Saj mu ne zamerim. Ampak zapravi mnogo in mama nima potem cel teden nič a jesti hočemo vsak dan.“

„In kako zdaj živite, ko očeta ni?“

„Slabo. Pošilja toliko, da je komaj za stanovanje. Mama pere in včasih midva s sestro zasluživa kakšen krajcar. Veste, gospa, sam krompir nas je. Komaj čakam, da bo to leto v kraju. Potem se pojdem učiti za ključavničarja. To je dober posel. Če bom zdrav in živ, pojdem k železnici, kadar odrastem.“

„Kako pa v šoli?“

„Prvi nisem, zadnji pa tudi ne. Zdi se mi, da nisem neumen in če bi bil gosposk otrok, bi bil še pametnejši. Ali od revščine večkrat pamet trpi. Gosposk otrok ne dela drugo, kakor tiste šolske naloge, še čevlje in obleko mu osnaži dekla. Jaz pa in sestra morava vse pospraviti in še obed skuhati, če je mama z doma. Včasih pere doma, včasih gre po hišah prat. Dosti se namučti, sirota.“

„Ali je dobra?“

„Dobra, če ne bi bila dobra, bi vse pustila in šla. Ampak nabije nas le, vseh pet, če je treba. Nima časa, da bi z lepa. Saj veste, gospa, kako je. Čez kakšen plot skočim v parku, pa so hlače raztrgane. Nabije me, saj mora, kaj bi šivala zastonj. Vsakemu svoje. Siromakov otrok ima več batin, kakor kruha.“

„Kaj so drugi še majhni?“

„Lacko je tri leta, Srečko pet, Mimica osem, Anka deset, jaz pa trinajst. To je še dobro, da nismo vsi enaki. Zraven nas stanuje neka vdova. Ta jih ima šest in najstarejšemu je osem let. To je nerodno. Če jih pusti same, se vsi pokoljejo in pobijejo, ko so še neumni, če pa hoče ostati doma, jim nima dati kaj v usta. To je še dobro, da ima po možu nekako penzijo. Po deset goldinarjev dobi na mesec. Pravi, če bi tega ne bilo, bi morala vse pometati v Savo. — Kaj imamo še daleč, gospa?“

„Ne, kmalu sva na mestu. Še par hiš.“

„Teško je. En krajcar bi mi lahko privrgli,“ pravi.

„Malo mleka in kos kruha, če hočeš.“

„To pa to. Mleko bom popil, kruh bom pa Anki odnesel. Anka, ta je namreč jako pridna punca. Vse naredi in v šoli zna največ od vseh. Škoda, če bi imel jaz njeno pamet, bi študiral. Bi mi že dali kakšno štipendijo. Ali kaj bo dekle! Šivat se pojde učiti. Nekaj je že ali posebnega nič.“

Prišla sva domov. Dala sem mu mleka in kruha, za Anko žemljo, za Mimico dve jabolki, za Srečka dva stara predpasnika od Vladoše in za Lackota tiste nove židovske čevljičke, ki sem jih našla pri tašči pod streho.

„Danes se mi je splačalo,“ je rekel moj junak. „Hotel sem iti na sejmišče, tam se igrajo moji prijatelji sabor (hrv. deželni zbor.)“

„Sabor?“

„Nu, da. Igramo se razpuščenje hrvaškega sabora. Jaz bi bil ban in bi razpustil sabor. Ampak je prav da nisem šel. Oposicijonalci bi me bili gotovo nabili.“

„Ali to ni parlamentarno“, sem rekla jaz.

„Ni. Ampak mi se jezimo. Jaz bi bil danes ban, ampak samo v igri. Drugače držim z opozicijo, to se ve“, mi je odvrnil dečko in odšel.

* * *

Včeraj, ko sem kupovala rdeče čevljičke, je bila prodajalka z menoj posebno ljubeznjiva. Ona je stara kakšnih sedemnajst let, ima čisto zlate lase a oči so modre, kakor dve potočnici. Elegantna je, živahna, zobke ima kakor miška tako majhne, bele in dražestne.

„Oprostite,“ je rekla in pogledala v me. „Ali ste vi tista gospa, ki piše?“

„Da, jaz.“

„Kako ste srečni. Jaz vam zavidam.“

Zasmejala sem se njenim očem, ki so me gledale tako spoštljivo.

„Zavidate?! Kaj je tu vredno zavidanja. Pišem in nikoli nisem zadovoljna. Pišem in zdi se mi, kakor da bi metala vse v globoko brezno. Izgine vse, brez vspeha, brez sledu. Pišem, ker moram. Večkrat potrebujem denarja in pišem ali brez volje. Čas hiti in jaz ne napišem ničesar, kar želim napisati. Ono najlepše mi propada. Čakam, da mi pride praznik, mir. Včasih si želim k morju, ali v gozdove, v gore, v samoto. Sanjam, da sedim pri oknu v tihi, samotni hiši. Daleč naokoli ni nikogar, čisto sama sem cel dan. In pišem. Včasih pustim pisanje in gledam skozi okno. Daleč se vidi na vse strani. Na morje se vidi ali na gozdove. Zunaj je vihar, bliska se, oblaki se pode po nebu. Zunaj je morda jesen, vsa pisana in pestra in otožna v svoji lepoti. Zunaj je morda letno popoldne, nebo je modro in visoko in solnce zlati vse hribe in doline. Tiho gledam vse to in vse, kar se je kdaj lepega zganilo v moji duši, pride in obživi, nagnem se nad papir in pišem . . . Tako bi rada pisala in napisala bi stvari, ki bi bile lepe meni in drugim. A zdaj? Zdaj sedem k oknu, moj visavis je dolgočasen hotel. Cel dan je spodaj na ulici hrup, šum, drdranje vozov in tramvajov, cinkanje biciklistov in tulenje avtomobilov. V šoli razgrajata otroka in vsak hip se odpirajo vrata.“

Ne vem, če sem ji rekla vse to. Ne, ničesar nisem rekla, samo nasmehnila sem se. Spomnila sem se nekega popoldneva pred kakimi desetimi leti. Takrat sem nosila še kratka krila. Sedela sem na vrtu in čitala sem neko knjigo. In prvič sem si takrat želela, da bi videla enkrat svoje misli tiskane tako v knjigi. Zdelo se mi je takrat to vrhunec sreče, zadnji, najvišji cilj mojih predrznih sanj . . .

Davno že se je vresničila ta želja ali sreče nisem občutila nobene . . .

Vse, vse se nam izpolni prekasno . . .

* * *

Še vedno sije mesec, rdeči čevljički se vidijo jasno, kakor po dnevu.

Moje misli prehajajo v sen. Ali še v polusnu se mi zdi naenkrat, da je to morda najlepši cilj, ki sem ga dosegla, najlepša želja, ki se mi je spolnila, da stojita v moji sobi dva para majhnih, rdečih, otroških čevljičkov . . .

R. ROMANOV:

TOČAJKA.

Vince v kozarcu smeje se,
dekle v naročju greje se,
greje se, ker je mrzla vsa,
ker mene ljubi iz dna srcá.

Moje deklè trmoglavka je,
moje deklè hinavka je!
Za mojim hrbtom drugega imá,
z njim moje pošteno srce goljufá.

Dobro fantovsko je srcé!
Da bi ne dal Bog kaplje zlaté,
zvijače bi žensk zadušile ga,
nevere deklet umorile ga!

LORENZO STECCHETTI-KORITNIK:

POSTUMA.

Ubogi verzi moji v vetru razmetani,
veseli spomini blažene mladosti,
pesmi veselja, jeze in bridkosti,
uboge pesmi moje kaj bo z vami?

Oh, bežite, bežite v svet prostrani,
z bičem nanj, ki ni jih ljubil, v strogosti
vsej po njem, a vsake laži prosti,
svedoki moje ljubezni verzi izbrani.

In če prikazete se ženi znani,
ki smrtne me obhajajo za njo slabosti,
vi, ki so znane vam srca skrivnosti.

Svedočite ji vi o smrti moji rani,
kakó, kakó sem ljubil jo v mladosti,
ubogi verzi moji v vetru razmetani!

JANKO LAVRIN:

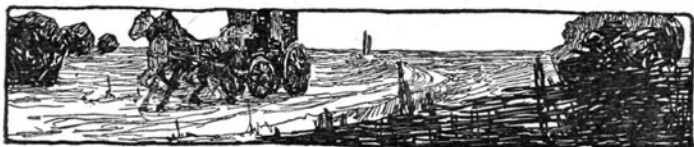
POGREB.

Veter raznaša glasove zvonov,
ki tožijo, da žrtve čaka
grob nov . . .

Pogrebcev zbor se vije v breg:
ah, čuj njih jok, mrtvaški spev!
Ni to grobov odmev? . . .

Grobov odmev in smrti glas:

„strah in
sovražnica,
zmagalka,
tolažnica
vsega sem jaz . . .“

VRHOVAN:

OČE.

Proti večeru sem stopil v sobo. Na postelji je ležala Pečkova mati; bolna je bila in je pokašljevala.

„Ali je doma Pepček?“ sem vprašal.

„Mislim, da je na dvorišču,“ se je oglasila mati.

Pri mizi je sedel plešast gospod, dobro rejen, z zlato verižico.

„Ali ste prišli ponj?“ je pričel. „Seveda, jutri je že šola. No, le pazite nanj; saj veste, otrok je, treba ga je trdo držati!“

Natočil je kozarec vina in mi je ponudil.

„Mana, pojdi Pepčka poklicat!“ je zaklical debeli gospod. Nisem ga poznal, tega debelega gospoda, še nikoli ga ni bilo pri materi Pepčkovi, kadar sem prišel tja. A takoj, ko sem ga zagledal, sem zapazil, da je Pepčku zelo podoben.

Mana je pripeljala Pepčka v sobo. Malomarno me je pozdravil in je gledal v tla.

„Zdaj greš z gospodom na stanovanje!“ se je oglasila mati.

„Poglej, jutri je že šola; pojdi, se bosta danes še učila!“

„Ne grem; zakaj ste mi pa rekli, da ne bom šel več na staro stanovanje!“ je rekel Pepček in je loputnil z nogo ob tla.

„Pepe, le pojdi, poglej mati so bolni, ne žali jih!“ je govoril gospod. Videlo se mu je, da je govoril mehansko, besede niso prišle iz srca.

„Ne grem, ne grem, če me prav ubijete!“ je zakričal Pepček.

Smilil se mi je, ko sem videl, kako obupno kriči in sem stopil k njemu.

„Pepček, poglej, najboljšje je, da greš z menoj! Na stanovanju ni nič hudega; gospodinja ne bo nič rekla, ker nisi prišel zjutraj.“

„Pa Pepček ni maral za moje besede, sedel je na stol in se ga je krčevito oklenil.“

„Če nočeš iti, bom pa jaz napravil da boš šel! Da ga le sram ni pred gospodom tukaj!“ se je razjezil gospod.

„Pusti, Jožef, nikar se ne huduj!“ se je oglasila mati in je nadaljevala:

„Kar hlapca pokliči Mana, voznika pokliči in ga bo djal na voz. Potem naj se odpeljeta z gospodom na stanovanje.“

Mana, ki je stala v kotu in je poslušala, je stopila iz sobe.

„Zdaj boš pa rad šel. Če matere ne ubogaš, bomo pa siloma te prisilili, da pojdeš!“ je govoril gospod.

„Vas ne bom poslušal; matere tudi ne; zakaj ste me pa nalagali, da bom doma ostal.“ je kričal Pepček.

Ves obraz mu je žarel in bal sem se, da mu ne bi mraz škodil, ki je pritiskal zunaj.

Pepček je hodil v prvo šolo. Bilo mu je deset let in jaz sem mu bil učitelj. Rad sem ga imel, ker je bil nadarjen.

V sobo je stopil hlapec Andrej, velik in močan, in je prijel Pepčka za ramo.

„Alo, zdaj pa z mano, če ne zlepa pa zgrda!“ se je zadržal nad Pepčkom.

Pepček se je oklenil stola. Andrej pa ga je siloma potegnil proč in ga je odnesel na voz. Pepček je jokal; videl sem, same jeze je skrčil roke in škripal z zobmi.

Od debelega gospoda in od matere sem se hitro poslovil. Skočil sem na voz, kjer je sedel Andrej s Pepčkom na kolenih, „Zakaj nisi hotel iti?“ sem ga prašal. „Saj ni nič hudega na stanovanju.“

„Zato, ker sta me zvbila mati in tisti debeli gospod, ki je moj oče, v mesto z lažjó. Sta rekla, da ne grem več v šolo. Nevem, kaj se meni zame tisti gospod, saj se ne piše takó, kakor jaz!“

Pepček je govoril naglo, besede so prihajale iz poleglega srda.

„Vesel bodi, Pepček“ je tolašil hlapec Andrej, „da imaš tako dobre starše. Če bi jih jaz imel, bi bil zdajle kaj drugega in ne hlapec.“

„Meni je vseeno!“ je rekel Pepček.

Zvečer sem spravil Pepčka spat. Gospodinjo sem potolažil, da ga ni še bolj razburjala s kričanjem in drugi dan je bil povsem miren. —

* * *

Čez teden dnij sem izvedel, da je bil tisti debeli gospod Pepčkov oče. Ko je mati Pepčkova služila pri njem, jo je zapeljal; pozneje se ni veliko zmenil za njo; pošiljal ji je denar in jo je redkodaj obiskal.

Ko sem to izvedel, zasmilil se mi je Pepček še bolj in vedel sem, zakaj se je tisti večer takó vedel.

Desetletni otrok je zaslužil svojo preteklost in vstala je nejasna pred njim.

DAMJAN:

V DOMOVINI.

Mračen večer je bil takrat. Ob šumečem potoku je stalo poslopje; veliki stari trdnjavi je bilo podobno, temno in žalostno je tonilo v zaduhli noči. Tiho so stale zunaj hiše, vsa okna so bila zagrnjena, le tuptam se je zasvetlikalo včas. Jezno so pogledovali obrazi skozi okna, bogvezakaj, kakor bi se bližali hudi dogodki, kakor ob hudi nesreči . . . Po cesti pa so se zibale težke, temne postave. Upognjene, sključene so bile; prihajale so in zopet izginjale.

Tomaž Mozár pa je ležal na skrinji pri peči, držal knjigo v roki in grizel brke, ki so mu segale komaj do ust. — Ono staro poslopje ob potoku, veliki trdnjavi podobno, je bilo njegovo domovanje. — Zagledal se je bil v strop in zrl vanj nepremično, dokler ga ni pičila muha, da se je zganil. Čutil se je nekako zadovoljnega, a hipoma mu je šinila grozna misel v glavo: zagnal je knjigo s papirjem na peč in se obrnil v kot. Najraje bi bil zaspal, ali misli ga niso hotele zapustiti, zato je prižgal smodko in pljunil sredi hiše. Obraz se mu je nagubančil in zamislil se je bil nekam daleč skozi okno v temo.

Roka je prišla za kljuko in škripaje so se odprla vrata. Tomaž se je okrenil in pogledal proti durim.

„Bog daj, ljudje!“ se oglasi natihoma prišlec.

„Bog daj!“ dé malomarno Tomaž, kateremu ni bilo nič kaj povolji, da ga baš sedaj tujci nadlegujejo, ko je tako nevoljen.

„Bolezen sem prinesel,“ vzdihne trepetajoče Anže. Vrnil se je bil v domovino. Tomaž pa ga je gledal osuplo; ni mu bil znan njegov glas; hripav je bil in težek. Molčal je, ni se ga upal vprašati, odkod in kaj hoče.

„Hodil sem po nerodnih potih,“ govori dalje Anže, „hodil sem in lazil, ali cilja ni bilo. Pravili so mi: svet je velik; ej, pojdi, v tujini ne boče treba robotati, drugje so ljudje bolj usmiljeni. Idi čez gore in doline! Daleč naokoli so tvornice, rudokopi; ne hoš mnogo trpel, denar boš služil! . . . In jaz sem jih slušal. Dolgo je bilo potovanje; izbiral sem pota, hodil sem po širokih cestah, po ulicah, kjer se izprehajajo imenitniki in medtemi trope ubožcev, trpinov z žuljavimi rokami. In hudo se mi je storilo, ko sem videl, kako potujemo med šumenjem bogatega

sveta kakor deseti bratje, brez cilja in smotra. In prišel sem v domovino: postelje bi rad . . . ne bodem jo dolgo rabil . . .

„Anže, ne boš dolgo oral, so mi rekali, in šel sem . . .“

Zakašljal je globoko in hripavo. Prijel je za peč in solza mu je padla na izsušena lica. Tomaž pa ga je prijel za roko; spoznal je v njem svojega izgrešenega brata.

„Ne boš dolgo, Anže! Odmerjeno ti je! — Pojdi, da se vležesh, ker si izmučen!“

Stopal je za njim, koraki pa so bili slabi in neodločni.

„Ej, Tomaž, deset let je dolgo! Da, deset let, nič več in nič manj.“

Oči so se mu zasvetile, črne plamteče oči, kakor dva žareča ogla. Dolgo že ni gledal teh temnih prostorov, skoro tuji so mu bili.

„Kje pa je mati?“ vpraša plašno Tomaža.

„Spi, jo pokličem!“

„Pusti jo, jutri se zgovorim z njo. Saj ji nisem prinesel nič veselja. Žalost in nepokoj in nič drugega. Sedaj sem spoznal šele življenje. Vse so bile same sanje. Mati me je svarila. In vsaka beseda izgovorjena pred desetimi leti, vsaka njena beseda je bila resnična. Na ulici, po poljih pa je sijalo jutranje solnce. Povezal sem culo, vzel tabakiro — svet je bil lep in jaz sem zapustil domači kraj, šel sem v tujino za srečo. Močna in žarka svetloba me je izvabila iz te temne izbe, šlo nas je trinajst, spredaj pa je šel fant in godel na harmoniko. Pokrižaj se trikrat, predno greš, mi je dejala mati in dala mi je blagoslovljene vode, jaz pa sem se ji smejal . . .“

Ozrl se je skozi okno tja daleč na polja, ki so se potapljala v mraku. Zamolklo, nedoločno, tam daleč od hriba so zveneli glasovi. Zvonilo je.

„Od svete Ane, kaj ne!“

„Da“, mu odgovori Tomaž.

Še niže je sklonil glavo, zakaj prijeten je bil oni nerazločni šum in ono bučeče zvenenje. Kakor veličasten tempelj se mu je zdela vsa pokrajina, sredi pa je kraljevala cerkev s svojim visokim stolpom.

Gledal je skozi okno s prijaznim smehljajem: še so mu bili znani oni holmi kraj njive, kjer se je pred davnim časom veselil, tonili so v svetli mesečini. Znana mu je še pot kraj potoka, ki vodi preko mračnega polja in preko travnikov navkreber v bukov gozd . . . Tamkaj je hodil nekoč po drva, naložil je težko butaro, da se mu je klonil hrbet. Hudo se mu je storilo . . . Rajši bil ostal doma in obdeloval polja in travnike: v jeseni pa bi polja rodila — in trud za delo bi bil plačan. Tako pa, vse moči je moral pustiti v tujini, le izdahniti bo v domovini. In sedaj se mora plaziti iz življenja v smrt; kakor je bil pred leti čokat in mlad, je sedaj že postaren in slab.

„Težko je breme, ki sem si ga naložil; dolga je pot, ki sem jo nameril!! je vzdihnil Anže in sedel utrujen na stol.

Krasna narava pa je molčala, drevje je stalo tiho, le včasih se je zazibalo in veter je zažvižgal tja preko hribov v temno noč.

Dnevi, ki jih je prebil Anže v domovini so mu prišli v spomin in se dvigali kakor bela roža izza sivih stebel gostega trsa. Kakor mogočen plamen se je dvigala njegova mladost izza pustih otožnih planjav, izza zapuščenih pokrajin, in srce mu je vzplalo z ono nekdanjo prijaznostjo kakor vesel glas množic . . .

Vedno bolj se je nižala noč k tlom in Anže se je odpravljal k počitku.

* * *

Tako so mu potekali dnevi v žalosti in hrepenenju. Želel je, da bi se še lahko izprehajal zdrav po tratih; oj, težko butaro bi še potem naložil in bi jo ponesel domov pred ognjišče; ali njegovo življenje je viselo le še na tenki niti. Kakor suha veja, ki čaka, kdaj jo potisne zlobna roka v plamen, da jo konča. Spoznal je, da je živel nekoč v oni duševni prevari, ki mu je jemala vse veselje do dela in sedaj je sam s seboj nesrečen. V uživanju je hotel iskati miru, pokoja in sreče.

Njegova mati pa je hodila v cerkev in neprestano molila za svojega Anžeta. Zaobljubila se je dolgemu romanju, samo da bi ozdravel. Ali nič se ni obrnilo na bolje. Vsak večer je hodila poslušat pred vrata, kjer je spal Anže, ali morda še diha. In zgodilo se je, da je posvetila z lučjo pri ključavnici in tenek, medel žarek je posvetil preko stene nad njegovo posteljo. Njega pa je oblila zona.

„Znamenja!“ je dejal natihoma. „Vsi duhovi se že pripravljajo name, da me poneso. Vidim, ne bodem več dolgo.“ Vil je roke kakor v obupu, obraz pa je obrnil v strop in ležal tako dolgo z vdrtimi očmi . . .

„Sin!“ se izvije materi iz prs. Odprla je bila vrata in posvetila z leščerbo k postelji.

„Še do dveh mi je usojeno! Nič več in nič manj! Natanko ob dveh . . . da . . .“ je govoril natihoma Anže. „Le pojdite spat; do dveh še . . . o . . . potem . . . nič več tukaj . . . Roko mi dajte!“ V vdratih očeh pa se je svetlikala velika solza, bela in mrzla kakor opal — —

„Do dveh še!“ reče zopet Anže. „Videle sem, kako so se zvijale sence na steni in narisale veliko številko dve . . . Ej, gremo!“

Mati se je naslonila na posteljo in pričela ihteti. Bledikast plamen leščerbe se je zvijal kakor v mukah, motno in otožno je svetil, iz katerega se je kadil gnusen dim.

Zunaj pa je pihal mrzel nočni veter neprestano, breze pa so se klanjale k potoku, kakor bi mu kaj natihoma šepetale . . .

× × ×

VRHOVAN.

JUTRO.

Moja mati je sedala za mizo in jokala; z robcem si je brisala oči in ihtela vedno bolj.

Vlado, zakaj mi napravljaš tako žalost? Glej vse sva žrtvovala, jaz in oče, za te in zdaj greš, da bova sama. Tako se boste porazgubili vsi, sama s možem bova umrla!“

Mati je glasno zajokala in naslonila glavo na mizo. V kotu je stala moja sestra Anka; tudi ta je brisala oči, kajti bila je slabotna in moj odhod jo je vso potrl. Prišla je nalašč zato domu, da bi se poslovila od mene.

Stopil sem k materi in jo tolažil.

„Mati, glejte moram iti! Vsi gredo zdaj na Dunaj in samo jaz naj bi ostal, ne videl velikega mesta. Vidimo se tako kmalu, o Božiču že, morda še prej!“

Mati pa se ni dala potolažiti, ihtela je in tudi sestra Anka je bila vsa solzna.

„Izgubil se boš, vero boš izgubil in nikoli več te ne bom videla! Tako bo, kakor z Klančarjevim; šel je, pa ga ni bilo nikoli več domu. Mati pa je jokala in žalosti umrla.“

Mati je zastokala in izpregovoril sem.

„Ne bo tako, mati, moram iti na Dunaj, da dosežem veliko službo in potem bomo srečni vsi; lepo bosta živela z očetom in ničesar ne bosta pogrešala.“

Tedaj je izpregovorila sestra Anka in besede so se ji tresle. Očitaneje je bilo skrito v teh besedah.

„Doma bi ostal; v mestu bi si poiskal službo, misliš, da se v majhni službi ne da srečno živeti! Zakaj ne ubogaš, poslušal bi besede materine!“

Sestra je vedela, da opomin ne bo nič opravil, zato so bile njene beseda trpke, brez ognja, polne žalosti.

Začel sem: „Štiri leta bodo kmalu minila in potem bomo zopet skupaj; na Dunaju bom že živel kako, malo s podporami malo z instrukcijami!“

Mati je govorila:

„Žalostno boš živel in kruha boš stradal! Dobil boš jetiko in umrl tam gori. Moj Bog, ali sem zato sina vzredila!“

„Ne bom umrl lakote, mati; glejte tudi na gimnaziji sem borno živel, pa sem bil zadovoljen; tako bo tudi zdaj!“

„Ne boš, ne boš mogel živeti na Dunaju; in pozimi, moj Bog, v mrazu prezebati in še stradati!“

„Mati, čas je, na vlak moram, da pridem pravočasno; od očeta se ne bom nič poslovil, zgodaj je odšel, nó saj sva se včeraj poslovila. Zbogom, mati! Dobro se imejte in pozdravite se! Pišite kaj, kako bo doma!“

„Zbogom Vlado, pa pojdi v božjem imenu! Bog te varuj vsega hudega! Pa na Boga ne pozabi in na molitev in v cerkev hodi!“

„Zbogom!“

Stopil sem k sestri in ji podal roko; tudi ona je ihtela kakor mati. Takrat pa je vzkliknila:

„S tabo grem, Vlado; do postaje te spremim, da ne boš hodil sam. Mati ne more iti, vidiš, bolna je.“

Še enkrat sem stisnil materi roko, nato sem odšel s sestro.

Popoti sva se razgovorjala z Anko o domu. Anka je pravila, kako je bilo med letom doma, predno je odšla služiti. Bila je večkrat doma in pripovedovala je:

„Mati je slabotna, Bog vedi, če bo prebolela bolezen. Tudi oče se je postaral, težko opravlja službo, opešal bo kmalu. Glej, doma bi ostal, ti bi jima bil opora.“

„Ne morem, Anka. vidiš, saj bodo kmalu minila štiri leta!“

Prišla sva na postajo; vlak je bil pravkar pridrdral. Takrat sem poljubil Anko in tudi jaz bi potočil skoro solze.

Vlak je oddrdral, stisnil sem se v kot in mislil na mater ...

* * *

Nekdo me je potrkal po rami. Bila je mati.

„Vlado. vstani, da ne zamudiš vlaka!“

Skočil sem iz postelje, zunaj se je malo belil dan.

Torej sanje! Vso noč so me mučile grozne misli. Zvečer smo se pogovarjali, oče, mati, sestra in jaz o mojem odhodu na Dunaj. Mati je jokala in bila polna lepih opominov.

Ko sem se zjutraj odpeljal, spoznal sem, da sem se hlinil prejšni večer, ko sem rekel, da bom samo študiral.

„Veš kako boš živel? Vse mesto bo tvoje, vse skrite ulice; in vse življenje boš hotel užiti!“ sem rekel pri sebi.

Zamislil sem se in bilo me je sram.

ROMAN ROMANOV:

SENTIMENTALNOST.

Iz dalje v dalje se vale oblaki,
umira dan, in že je blizu noč —
in noč in žalost in trpljenje težko
gre v mojo dušo mračno vzdihujoč.

Oh, kje si, dekle, kje pomlad je davna,
kje so večeri, tiste rože zdaj?
Umira park, na klopi zadnji
berača sivega gubi, se tih vzdihljaj.

Na klopi zadnji — ah, kaj še se spomniš?
Tam prvič sem govoril jaz s teboj,
tam prvič v tvoje se oči poglobil,
tam zgubil duše in srca pokoj.

× × ×

UNILIJ:

TIHA TRAGEDIJA.

Iz onemelih logov se je plazil počasi mrak in prepregel polagoma vso valovito poljano. V aleji so si tiho šepetali slavci večerne vzdihne, ko je sedel na trdi klopi Slavoj Sever globoko zamišljen v trpke sanje. Semintja je poslal svoje razpajlene oči v temnečo daljo, kjer so se na obzorju raztopili ostri vrhovi v lahni večerni megli, in takrat se je prikazal bled obraz, oblit z medlo mesečino, ki je pronikala v tenkih strunah skozi goste kostanje.

Da, prokletstvo se vleče za menoj kakor senca, pri jasnem solncu in bledem mescu, od mladih dni. In to je največja krivica usode, da se še ni ozrla s pravičnim očesom na nepregledno verigo mračnih hipov, ki so se mi vsesali kako krvoses v kri in mozeg, še vedno pada udar na udar na mojo dušo kakor kladivo po naklu. Niti najmanjše sreče mi ne privošči . . .

Iz polglasnih vzdihljajev se je tkala nit njegovega samogovora. Zdrznil se je nekoliko, ko je priplahutal netopir iz gostega mraka; kakor misel se je za hip izmotal iz teme in takoj ga je zopet pogoltnila temna dalja.

S takim zaničevanjem, s tako ironijo me je kaznovala ona, ki sem sanjal, da bo solnce mojim meglenim dnevom, kaznovala me je zato, ker sem pozabil, da mi je podarila blagohotna Parka povisek na hrbtu. Ha-ha, to se pravi: grbast sem! Kako da sem mogel kaj takega pozabiti! — Čemu me ni zadavila mati pri rojstvu, videč me pohabljenega poleg sebe, zakaj me ni vrgla v brezno jastrebom in kraguljem v hrano? . . .

Tiho so šepetale njegove ustne v gluho temo. Na misel mu je prihajalo, kako so ga včasih v nižji gimnaziji dražili sodrugi radi te grde hibe. Pozneje so ga spoštovali ali vsaj puščali v miru, saj je bil postal prvi med njimi v šoli. Ogibal se je družbe ter živel v zatišju s svojimi knjigami. Njegovo obzorje je bilo daleko širje nego drugih součencev; mnogo se je pečal s poezijo in njegove stvari so objavljale najuglednejše revije.

Zadnje leto gimnazije je bil za domačega učitelja dvema paglavcema pri bogatem trgovcu, ki je imel štiri lepe hčerke. Kadar jih je Sever pozdravil, so komaj vidno odzdravile, edinole Lava je izpregovorila tupatam dobrohotno besedo z njim. Ni čudo,

da se je njena podoba globoko vtisnila v dušo zaničevanega poeta — tako zaseka dleto ostre poteze v trdi mramor.

In kar je moralo priti, je prišlo nekega majnikovega popoldneva, ko ni bilo razen Severa in Lave nikogar v sobi. Priznal ji je — kleče vsa kipeča in vroča čuvstva, ki so mu razjedala dušo toliko časa. Saj je bila zmerom tako dobra z njim. Ali sedaj! —

Hi-hi-hi, gospod Sever, kaj ste se naučili tega v cirkusu? Vstanite no, da vas ne bo bolel hrbet! . . .

Šel je in ni črhnil nobene besede več; blodil je dolgo po gozdu za mestom in zdaj v mraku zašel v mrtvi dreved.

Prokletstvo usode! Ne, sam sem kriv, zakaj pa sem pozabil, da nisen vstvarjen kakor drugi ljudje!

„Vstanite, da Vas ne bo bolel hrbet,“ je rekla. Ha, to skeli, reže v srce, peče kot peklenski plamen zavržence, proklete navekomaj. Morda se je razširila moja sramota že po celem mestu, kakor se razleze zoperna dišava po vzduhu. Težko da bi Lava prizanesla. Bile so prefantastične iluzije, ki sem se opajal z njimi . . .

Kako lahko je umoriti mlado dušo, mu je hipoma preletelo možgane, tvoje sladke ustnice, Lava, so z dvema besedama vkresale blisk, ki je zažgal in vpepelil vse moje nade — strelo si vrgla v kup suhe slame . . .

O te tvoje oči so kakor dva dragulja, ali ta dva dragulja sta očesi jastreba, ki bo kljuval moje gasnoče srce.

Dvignil se je izmučen in utonil v senci gostega drevo-reda. Kmalu se je spet izvil mrakovom dolge aleje ter ubral pot proti mostu, ki je vodil čez reko, objemajočo malo mestece. Za njim je zazvižgal vlak in Severu se je zdelo, da se roga in posmehuje ta protivni glas. Kot dvoje krvavih očes sta se mu dozdevali svetilki na parnem stroju.

Sredi opuščenega mostu je postal. Hipno mu je navalila vsa kri v obraz, toda v sledečem trenutju je zbledel kot smrt. Hladni blesk vzhajajoče lune je delal njegov obraz še bolj voščeno bled.

Ne morem drugače, Tvoje delo, usoda! je še siknil s sardonskim smehom in že se je začul iz mirne reke glasen jek, kakor da je telebnilo vanjo nekaj težkega. Mrtvaško lice polne lune, ki je plula po negibni gladini, se je razdrobilo na tisoč koscev, ki so se lovili po grebenih vzburkanih valčkov. Čez nekaj časa se je zibala spet cela luna na umirjeni površini vode.

*
*
*

Po štirih dneh je ujel ribič bogat plen — truplo pogrešanega Severa. Zdravnik je konstatoval, da ga je obšla hipna blaznost, ko se je spustil v valovje. O pravem vzroku pa ni zvedel nihče, zakaj Lava je molčala, očitajoč si na tihem njegovo smrt.

FRANJO NEUBAUER:

VEČER V SREMU.

I.

Večer je lep, le zame ni krasan ...
Prekrile vsa nebesa so zvedice,
na bujnoroadne Sremske zró ravnice,
ki spē in snivajo opojen san.

Opojne sanje sniva ta ravan:
o težkih klasih rúmene pšenice,
o kapljici, ki žene krvco v lice,
iz grudi spev privablja vnet, glasan.

In Sremec pije, poje razigran,
živahno svirajo mu tamburice,
vso dušo mu razvnemajo zdravice.

Večer je lep, — le zame ni krasan ..
Otožni duh na vinske spē gorice,
kjer spev se naš glasi iz zidanice.

II.

Ta dragi spev, ta sveta naša last,
Dolenjski duši tolažilo, slast!
Te ljubke pesmi, ki položil vanje
Dolenjec je najlepše svoje sanje!

Takrat objema pesmi ga oblast,
ko gleda trte vinorodne rast,
takrat iz duše radostne jih peva,
ko solnce na zoreče grozde seva.

Pred hrami belimi jih vrh gorá
zavriska iz prepolnega srcá,
ko v sod globoki trtni sok mu lije.

Radóst je v Sremu, le za mene ni je ..
Kako bi bila, — le na rodne griče
ljubáv me domovinska vleče, kliče

SMEŠNICE.

Na kmečkem lovu.

Dobro sem zadel.
A paj pa?
Ja — to jaz ne vem.

Brez bolečin.

Pacient: Jaz sem mislil, da pulite
zobe brez bolečin.
Zdravnik: Seveda, to tudi delam,
ne čutim pri tem čisto nič.

Razpisujemo danes

drugi natečaj ugank

ter si želimo najštevilnejše udeležbe. Pogoji so ti: Rešitve naj se dopošljejo najkasneje do 15. februarja. Naslov: „DOMAČI PRIJATELJ“ v PRAGI VIII. Pravico do izžrebanja imajo samo odjemalci Vydrovih proizvodov in člani njihovih družin.

Število rešenih ugank ne odločuje, ena zadostuje.

Cene so:

1. Akvarium s cvetličnim ozadjem (po sliki).
2. Ivo Šorli: „Človek in pol“ (krasno vezana knjiga).
3. Dekorativna vaza.
4. Pogled na Dubrovnik v Dalmaciji. (Slika v okvirju).
5. Aleksandrov: *Pesmi in romance* (krasno vezana knjiga).
6. Jardiñera.
- 7.—8. Posodice za kavo (tri skudelice in krožniki z napisom: Vydrova žitna kava).

Rešitve ugank v 1. številu.

2. Gos—pod. 3. Led, sveča, groblje, kučma: vesel Božič! 4. Gru-den. 5. Alojzij, Demeter, Klemen, Mihael. 6. Denar. 7. Koza, kosa. 8. Zgodbo, z godbo. 9. Krompir.

1. Brez njega ne!

Pušiti naj se odvadim,
po poroki je želela:
sobo preveč ker osmradim!
Skusim, kar mi je velela. —

Nisem mogel ga pustiti,
moral ponj sem spet posljati:
a ker nisem smel pušiti,
sem začel ga pa — nosljati!

Silester K.

Dobitki prvega natečaja

so bili izžrebani sledečim rešilcem:

1. „*Stara Praga*“: Ruška Regally, sopr. c. kr. sodnika in sod. predstojnika v Metliki.
2. Oto Zupančič: „*Čez plan*“ (knjiga): Franja Bezeljak, sopr. nadučitelja, Št. Vid pri Cerknici.
3. *Pogled na Zader* (slika): Franc Strle, logar, Leskovadolina, p. Staritrq pri Rakeku.
4. *Majol. košarica za cvetljice*: Tončka Tavčar, Lokarje pri Vodica. h.
5. E. Jelovšek: „*Spomini na Prešerna*“ (knjiga): Anton Hočevnar, oficiant, Rudolfovo.
6. *Skrinjica za cigarete*: Ivan Schischegg, poštni sluga v Ljubljani
7. *Posodice za kavo*: Ana Čuš, Sedlo, p. Kobarid.
8. *Posodice za kavo*: Terez. Hočevnar, sopr. tovarn. delovodje, v Ljubljani, Karolinska zemlja št. 15.

≡ Listnica uredništva. ≡

Naročila, reklamacije, pritožbe, rešitve ugank itd. naj se pošiljajo naravnost na Vydovo tovarno hranil v Pragi VIII., rokopisi pa na Zofko Kveder-Jelovšek, Zagreb, Ilica 41.

O. G. Vaši verzi mnogo obetajo. Zdaj Vam še manjka pravega sklada v celoti. Ali mladi ste še in to je menda edina napaka, ktere je lahko vsak vesel. — **J. O.** Vaša „izgubljena ribica“ je odplavala v — koš. Pesništvo je precej težko rokodelstvo, mnogo jih je poklicanih malo izvo-ljenih. Še čevljar ni vsak mojster. — **Vasiljevič.** Šapristi, kako smo ponosni! Pišete: „Glavni pogoj pesmi je izvirnost in življenje. Tega menim je v mojih verzih dovolj!“ Oho, oho! Bolj skromno, prijatelj, bolj skromno! Že prva kitica Vaših poezij kaže originalnost kaj čudne vrste, n. pr.:

Ej, le poglejte solnčece,
nič več ne žari mu obraz,
ej, le poglejte in vprašajte ga,
zakaj bleđi mu obraz. (!)

Kata. Od Vaših pesnic dopade se mi samo ena kitica, ki jo na tem mestu objavljam:

O, misli ve, zgubite se
iz trudne mi glave! —
Miruj srce, ti tudi že
zapusti me gorje! —

Slavko, Satovit.: Ni za tisk! —

Vydrova gorčica.

Vemo, da bi mnogokrat potrebovale gorčico, mile gospodinje, le priložnost kupiti. Pri nas jo imate. Ni to izdelek, s kakoršnim je založen trgovec. To ni blago navadne kakovosti, ni tudi najcenejše, za to pa najboljše, kar za morete kupiti.

Kako rade bi dale na mizo gorčico dobro. Z Vydrovo gorčico zamorete to storiti.

Delikatno k mesu, hrenovkam in klobasam. Prejmete hvaležnost svojih dragih za tako izborno jed. Gorčica sploh v pravem pomenu besede ni nikaka jed, ampak priboljšek in zato naj se vendar uporablja le najboljša vrsta. Vsaj potrošek iste ni tako velik, da bi se morali količkaj obotavljati pridati nekoliko za boljši izdelek.

Fina, a ne ostra je naša gorčica. Polnjena je v $\frac{1}{4}$ kg. stekleničice, da se ne bi po nepotrebnim sušila. Zaprta je z aluminastem pokrovčkom, da ne napravlja sitnosti, kakor zamašek, a je tudi to čisto.

Imamo dvojo gorčico. Na francoski način, fino zmleto, in na kremžki način, zrnato. Francoska je ostrejša, kremžka zopet sladkejša. Okusite obe vrsti. Sta v resnici obe jako dobri. Naročite si za poskušnjo od vsake vrste eno stekleničico. Cena francoske in kremžke je enaka, 80 vinarjev za $\frac{1}{4}$ kg.

Vydrov „Buhtin.“

Kaj je „Buhtin“? Že ime dosti razločno pove, da nam res ni potrebno razlagati obširno. Dišava za buhteljne. Dišava, ne kvas ali prašek za kipeti.

Za 1 kg. moke vzamete na špici noža, ter primešate moki mesto vseh dišav ter zamesite. Izid? Izborni buhteljni. Zakaj? Za to,

ker „Buhtin“ obseza vse dišave, katere se potrebujejo za dobre buhteljne.

Temu Vašemu obljubljenemu izdelku, drage gospodinje, buhteljni češpljevi, makovi, sirovi, in kakoršne še delate.

A vse hočete imeti dobre, ta zlatorumeni izdelek Vaše kuhinjske umetnosti.

A tudi jih bodele imele cenjene gospodinje, toda edino le z „Buhtinom“ kateri jim doda to pravo vonjavo, ki tako okusno vabi.

Ve gospodinje na deželi ste že spoznale to sitnost, ako ne obdržite pri domačem trgovcu vseh dišav, ki so potrebne za pecivo. Kako lahko imate v nadomestilo „Buhtin“. Ni potrebno tehtati, ne meriti, setavljen je tako, kakor se ravno potrebuje.

Nimate skrbi, in nič ne morete pokaziti.

„Buhtin“ pošiljamo v steklenicah, da bi se ne izdišal. Taka steklenica, z $\frac{1}{4}$ kg. vsebine zadostuje za 25 kg. moke. Izračunajte kako je po ceni! Stane 1 krono.

Pripravno steklenico

za Vydrovo žitno kavo priporočamo vsem svojim gg. odjemalcem. Ima zabrušen zamašek, tako da se v nji kava v doglednem času sploh ne izdiši. A gre vanjo skoro cela poštna pošiljatev, ker drži 8 litrov.

To steklenico dajemo za tovarniško ceno: **2 K 20 v**, zabojček 48 v, poštnino pa tu plačamo in si jo zaračunamo.

Polne steklenice ni mogoče pošiljati, ker bi se razbila.

Nekolik priznanj o raznih naših izdelkih.

Antonija Ažman, posestnica, Javornik: Vaš juhni pridatek rabim skoraj vsaki dan ter moram nepresiljeno priznati, da mi jako vgaja, ker je po njem vsaka jed veliko bolj vkusna, pošljite mi zopet.

Jos. Berčič, rudar Idrija: Z Vašimi juhnimi konzervami smo popolnoma zadovoljni, škoda, da jih že prej nismo poznali, priporočam jih vsakemu.

Jos. Cink, Škedenj pri Trstu: Z zadnjo pošiljattvijo sem jako zadovoljen. Priporočam vsaki gospodinjji Vašo izborno žitno kavo in juhni pridatek.

Fran Čulk, c. kr. notar v Cerknem: Vašim oblatom ostanem zvest naročnik, ker jih smatram za zdravo in veleokusno jed, katera želodcu prav dobro ugaja. Ker se je pa zadnja pošiljatev že skrčila je treba zopet nove naročbe, pošljite . . .

Iv. Dekleva, M. Pristava, p. Št. Peter: Vaše žitne kave ne pozabim kajti sedaj v bolezni sem spoznal, nje dobroto. Poleg tega, ko nisem sme zrnate kave niti poduhati, šla mi je Vaša v slast. Zatoraj jo vsakemu priporočam, posebno še za otroke.

Franc Fekonja, Novavas, p. Vič: Kar se tiče Vašega „Buhtina“, priznam, da je res izvrstna iznajdba. Deluje v vsem pecivu kaj izvrstno, posebno pa v kruhu, pri prvi potrebi ga zopet naročim.

Miloš Germovšek, nadučitelj Pilštanj: Naznanjam Vam uljudno, da sem z zadnjo pošiljko Vaših oblatov jako zadovoljen. Isti so prav vkusni in fini priporočam jih vsem kar najtopleje, ter ostanem tudi sam zvest naročnik.

August Gorjan, čevljarški mojster. Lokve pri Trnovem: Poskusil sem Vaše šumeče bonbone, kateri so se mi izkazali jako dobri in okusni. Tudi brez Vaše žitne kave ne moremo biti en dan, ker je res tako dobra in prijetna.

Ciril Ivančič, c. kr. davčni asisten, Kanal: Z zadnjo pošiljko Vaših oblatov „Dessert Delicat“ sem prav zadovoljen. Tukajšne sladkosnede „frajlice“ so se kar trgale za nje tako sem imel na svoje obžalovanje kmalu prazno škatljo pred seboj. Tudi poslani mi šumeči bonboni „Ambo“ so izvrstni izdelek, kojega hočem svojim žejnim znancen in prijateljem topla priporočati. Skratka: Vaši izdelki so zares izborni.

Janez Jekovec, čevljar, Žiganjovas, p. Tržič: Vašo žitno kavo ne moremo zadostno nahvaliti, nam vsem prav izvrstno ugaja, ter jo priporočamo vsem.

Marija Javornik, sopr. c. kr. finanč. nadpazn., Pulj: Naznanjam Vam, da sem z Vašimi juhnimi konzervami nad vse pričakovanje zadovoljna. Posebno gobove juhe ne morem dovolj pohvaliti. Moja kuhinja odslej ne bo nikdar več brez Vaših konzerv. Tudi z Vašimi šumečimi bonboni sem zadovoljna, so izvrstna, v vročem poletnem času zelo osvježujoča pijača. Vsem prijateljem nealkoholnih pijač, jih topla priporočam.

Marija Krašovec, Sv. Lovrenc nad Mariborom: Vaš juhni pridatek je resnekaj finega, ter masleni oblati, in sploh vse pecivo je jako dobro, da zamore najizbirnejše sladkosnedeše zadovoljiti.

Franc Kocjančič, Crnivec, p. Radovoljica: Z Vašimi juhnimi konzervami sem popolnoma zadovoljen. Najbolj pa so Vaše juhne konzerve priporočljive tistim, ki si hočejo kje v samoti pripraviti dobro juho hitro.

Anton Kost, učitelj, Središče: Z Vašim juhnim pridatkom sem kakor vedno, tako tudi z zadnjo pošiljko popolnoma zadovoljen.

Jos. Lipovž, Št. Vid pri Vipavi: Z Vašo pošiljko sem bil jako zadovoljen posebno z Vašim juhnim pridatkom. Ker isti ni li izboren priboljšek k mesnim juham, temveč tudi priboljšek k raznim jedilom.

Barbara Močivnik, Logaves, p. Vrba ob jezeru: Vašo žitno kavo ne bodem nikoli pozabila, ker se mi jako dopade, brž ko to vrečico porabim naročim zopet drugo.

Ivan Mrak, Škedenj: Sporočati Vam moram, da mi vsi Vaši izdelki zelo ugajajo, posebno p. pa žitna kava in juhni pridatek.

Ana Novak, sopr. c. kr. nadpoštarja v Kamniku: Z Vašimi oblati in juhnim pridatkom, jsem tudi to pot prav zadovoljna.

Jakop Pavlič, Sv. Lovrenc nad Mariborom: Vaš malinovi grog je v resnici izvrstna, za od dela otrujeno, telo povzvljajoča pijača.

Franc Bakef, tovar. delav. na Jesenicah: Z zadnjo pošiljatvijo Vašega malinovega groga sem prav. zadovoljen, res izvrstna kapljica, da zasluži pohvalo.

Nace Skrbišek, šolovodja, Planica pri Framu: Z Vašimi izdelki sem popolnoma zadovoljen posebno pa z juhnimi konzervami, katere so tako praktične za hitro pripravo, kakor vkusne. Moji otroci pravijo:

„Vydrova kava, ta je pač prava,
Vydrova juha, hitro se skuha.“

Julija Smole, posestnica v Ljubljani: Vaše juhne konzerve so v vsakem oziru izborne. Priporočljive niso le radi dobrega vkusa, ampak tudi radi nizke cene, kar je za vsako gospodinjjo posebno pri tej druginji posebne važnosti.

Katarina Svetličic, gostilničarka, Idrija: V dokaz, kako sem z Vašim juhnim pridatkom zadovoljna, so moja gosta naročila.

Josip Širota, kovač, Klana: Vaš juhni pridatek se nam vrlo dopade, je prav izvrsten za juho. Vaši izdelki sploh so hvale vredni.

Aleks Šmuc, posest. in gostil. M. Lipljene, pri Turjaku: Vašo žitno kavo rabimo neprestano že čez 5 let, nam tako ugaja, da je nemoremo pogrešati. Pa tudi juhne konzerve mi tako dopadejo, da jih vsakomur priporočam. Tudi z Vaštm malinovem žrogom sem bil presenečen, je izvrstna pijača, le steklenica je bila prehitro prazna.

Franc Zimšek, želez. oslužb. Zagorje: Z Vašim buhtinom sem v vsakem oziru popolna zadovoljna, zato prosimo, da g mi ga zopet pošljete 5 zavitkov.

VSEBINA: SONJA: Zimski večeri. — ZOFKA KVEDER-JELOVŠEK: Čeveljčki. — R. ROMANOV: Točajka. — LORENZO STEČHETI-KORITNIK: Postuma. — JANKO LAVRIN: Pogreb. — VRHOVAN: Oče. — DAMJAN: V domovini. — VRHOVAN: Jutro. — ROMAN ROMANOV: Sentimentalnost. — UNILIJ: Tiha tragedija. — FRANJO NEUBAUER: Večer v Sremu. — Smešnice. — Uganke.

Izdajatelj in za uredništvo odgovoren: F. Vydra v Pragi VIII.

Tisk firme Binko in Zika v Pragi II., Vodičkova 22.

Mesečnik za odjemalce

Vydrove tovarne hranil, v Pragi VIII.

Letnik VI.

Predplačati se ne more.

1. Marca 1909.

„VYDROVKA“

ŽITNA KAVA

Megleni Hradčín, cela historija češkega naroda! Levo cerkev Sv. Nikolaja z znano zeleno kopulo, na strani iste vitki stolp, spomin velike umetnosti Diezenhoferja. Panorama, koja vnema vsakega tujca, slika, segajoča v srce vsakega dobrega Čeha. Pred velikolepi pogled pa je mojste Häusler postavil pošiljko „Vydrovke“. To pa zopet za vse naše ljube „Vydrovee“.

O Vydrovi otroški moki.

Z dolgo vrsto dobrih nasledkov se že sedaj lahko pohvalimo. Vydrova otroška moka je našla zaupanje pri mamicah, katerim ni vseeno kako svojega otroka hraniti. Priznavaajo, da tako vsak dan prihranjujejo svojega malega, brez vsega družega. A to je tudi popolnoma pravilno. Vydrova otroška moka je s svojo sestavo tako idealni živež, da se nasledek mora pokazati.

Otroku propeva ter zabranjuje boleznim, katere navadno nastanejo zaradi nerednega prihranjevanja. Ne dohiva se driska, bolezent ako katastrofalna, je pa li ista zaradi neprimerne hrane že tu, odpomore zopet Vydrova otroška moka. Skušeni zdravnik nam poroča:

„Pri driskah dojencev izkazuje mi Vaša otroška moka neprecenljive usluge.“

Pri izgubi materine hrane nimate boljše hrane za otroka, kakor otroško moko. V prvi vrsti med njimi je Vydrova moka. Razun kemične analize g. profesorja češke tehnične visoke šole J. Hanuša, imamo tu tudi v praksi izborne nasledke. Iz analize se spozna, kako vrednosten izdelek je Vydrova otroška moka. In tako po ceni. Več nego polovico ceneje od konkurenčnih izdelkov, kojih izdelovalci so se postavili na stališče, proglasiti svoj preparat kot najbolj glasovit. Mater boječo, in posebno pri bolezni otroka izbirajočo to zapelje na misel, da je le dražje blago boljše. Otroka se seveda ne more pregovoriti. Tu razsodi nasledek. Spozna se takoj pri okusu. Otrok navajen na Vydrovo otroško moko, noče biti več brez nje.

Prodaja se Vydrova otroška moka v zavitkih po 100 gr. za 24 vin. Pošilja se najmanj 1 kg. za K 2:40 (in poštino), pri treh kg. poštine prosto.